

**ASMENINIŲ FINANSŲ
PRADMENYS.
TAUPYMAS AKCIJŲ
FONDUOSE.
EKONOMIKOS AKTUALIJOS**

2007 m. birželio 21 d.

Mindaugas Vaičiulis, CFA

DnB NORD investicijų valdymas generalinis direktorius

Finansų analitikų asociacijos valdybos narys

Turinys

1. Asmeninių finansų pradmenys
 - Lietuvoje taupoma neefektyviai
 - Taupymo produktai Lietuvoje
 - Ką ir kodėl pasirinkti?
2. Taupymas akcijų fonduose
 - Investicinių fondų privalumai
 - Fondų augimo potencialas Lietuvoje
 - Investuoti gali kiekvienas
 - DnB NORD fondai
3. Ekonomikos aktualijos
 - Ekonomikos “perkaitimo” galimybės

ASMENINIŲ FINANSŲ PRADMENYS

Gyventojai Lietuvoje turtėja, bet taupo neefektyviai - indėliuose

Akcijų ir kiti
investiciniai fondai

Investuota >800 mln. Lt,
suma išaugo 2 kartus per 2006 metus

Obligacijos,
susietos su
akcijomis

Investuota >600 mln. Lt,
suma išaugo 6 kartus per 2006 metus

Indėliai
(gyventojų)

Suma 18.5 milijardų Lt,
suma išaugo 30% per 2006 metus
arba +4.3 milijardo litų

**Indėlių palūkanos
nekompensuoja
infliacijos**

Investavimo alternatyvos

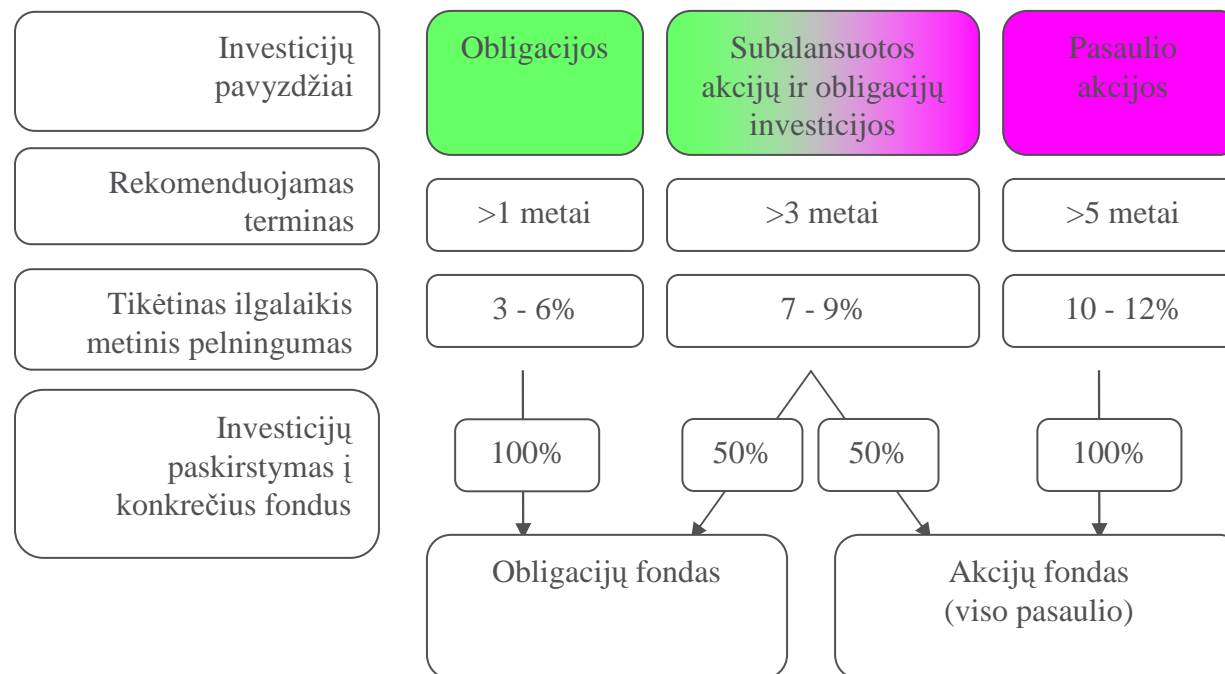

Investiciniai taupymo produktai

Produktas	Pagrindinis privalumas klientui
2-os pakopos pensijų fondas	Nereikia mokėti mokesčių, mokama Sodra Spėti per birželio mėn.!
Indėlis	Žinoma graža
Obligacijos	Žinoma graža, jei sulauki išpirkimo
Obligacijų fondas	Tikėtinas aukštesnis pelningumas už indėlį, "laisvas" terminas
Obligacijos, susietos su akcijomis	Įneštos sumos garantija, net jei akcijos kristų
3 pakopos pensijų fondas	Mokesčio lengvata gyventojams
Investicinis gyvybės draudimas	Mokesčio lengvata, bet brangesnis nei 3-ios pakopos pensijų fondas
Mišrūs fondai	Mažesnė rizika nei akcijų fonde
Akcijų fondai	Diversifikuotos investicijos į akcijas – mažesnė rizika
Akcijos	Didžiausia rizika gali uždirbti didžiausią pelną

Investuoti į akcijas ar obligacijas?

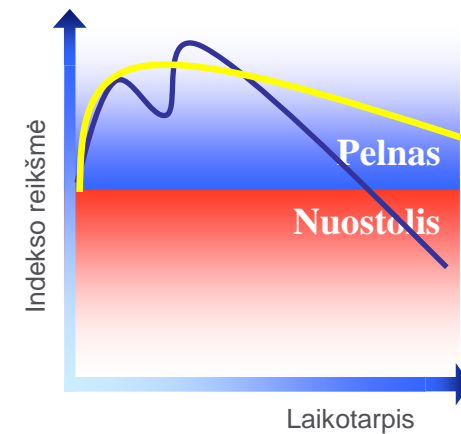
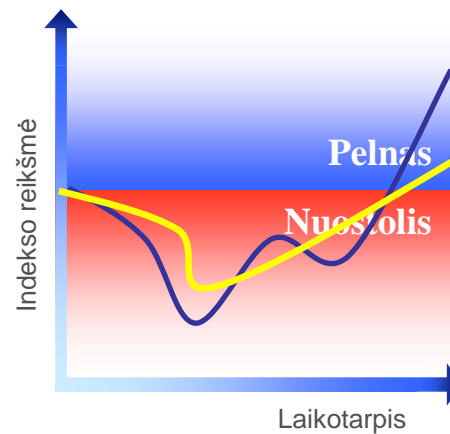
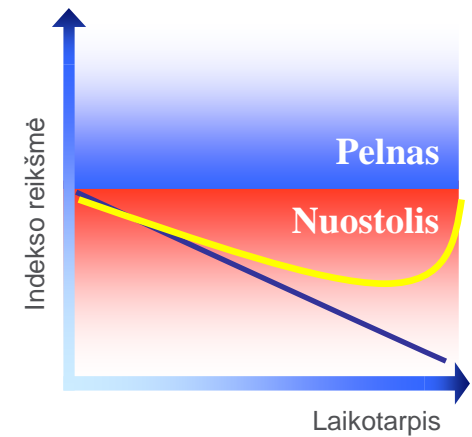
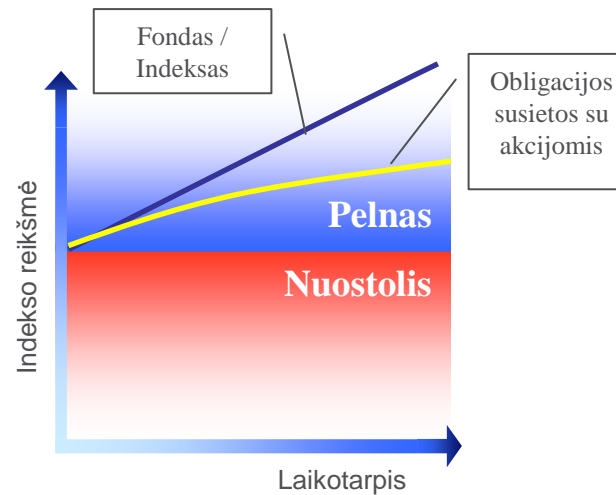
Pagrindiniai pasirinkimo kriterijai:

- planuojamas investavimo terminas
- norimas uždirbti pelnas
- galima prisiimti rizika

Akcijų fondas ar obligacijos, susietos su akcijomis?

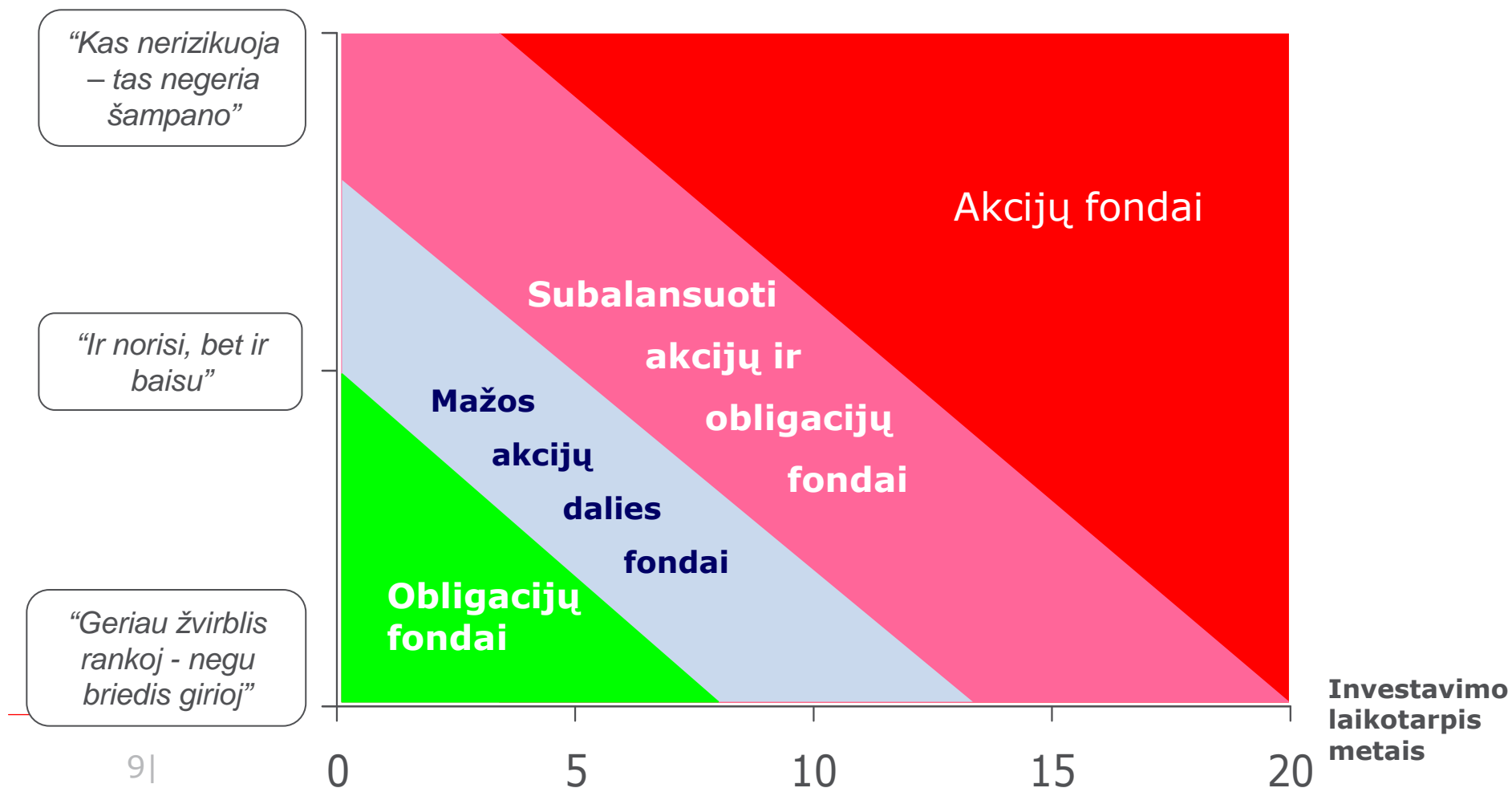
- Susietose obligacijose už apsaugą nuo nuostolių "sumokama" atsisakant dalies pelno
- Todėl taupant ilgam laikui apsimoka rinktis akcijų fondą, o ne susietas obligacijas
- **DnB NORD akcijų fondų fondas** išskiria bene mažiausia rizika tarp akcijų fondų, nes investuoja visame pasaulyje

Fondo pasirinkimas pagal terminą ir požiūrį į riziką

Rizikos apetitas

TAUPYMAS AKCIJŲ FONDUOSE

Investicinių fondų

Privalumai

1. **Pelningiau**, nes visas pelnas tenka Jums
 - Atskaičius mokesčius ir sąnaudas, nurodytas prospekte
2. **Laisvė** bet kada atsiimti pinigus
 - Nėra jokio įsipareigojimo "iššaldyti" lėšas fiksuotam terminui
 - Kasdien galima atsiimti lėšas, parduodant fondo vienetus
 - Galima atsiimti dalimis
3. **Pigiau** dėl mazo ekonomijos
 -
4. **Saugiau** dėl...
 -
5. **Patikima**,
 -
 -
 -
6. **Kiekvienam** prieinama
 - maža minima
7. **Nėra mokesčių** valstybei
 - Kai laikoma >1 metus

Trūkumai

1. **Pelningumas** nėra žinomas iš anksto
 - Investicijų vertė gali ir kilti, ir kristi. Egzistuoja galimybė, kad klientas gali atgauti mažiau negu investavo
2. Už valdymą mokamas **atlyginimas**
 - Pradinis ir metinis mokesčiai, kitos faktinės investavimo

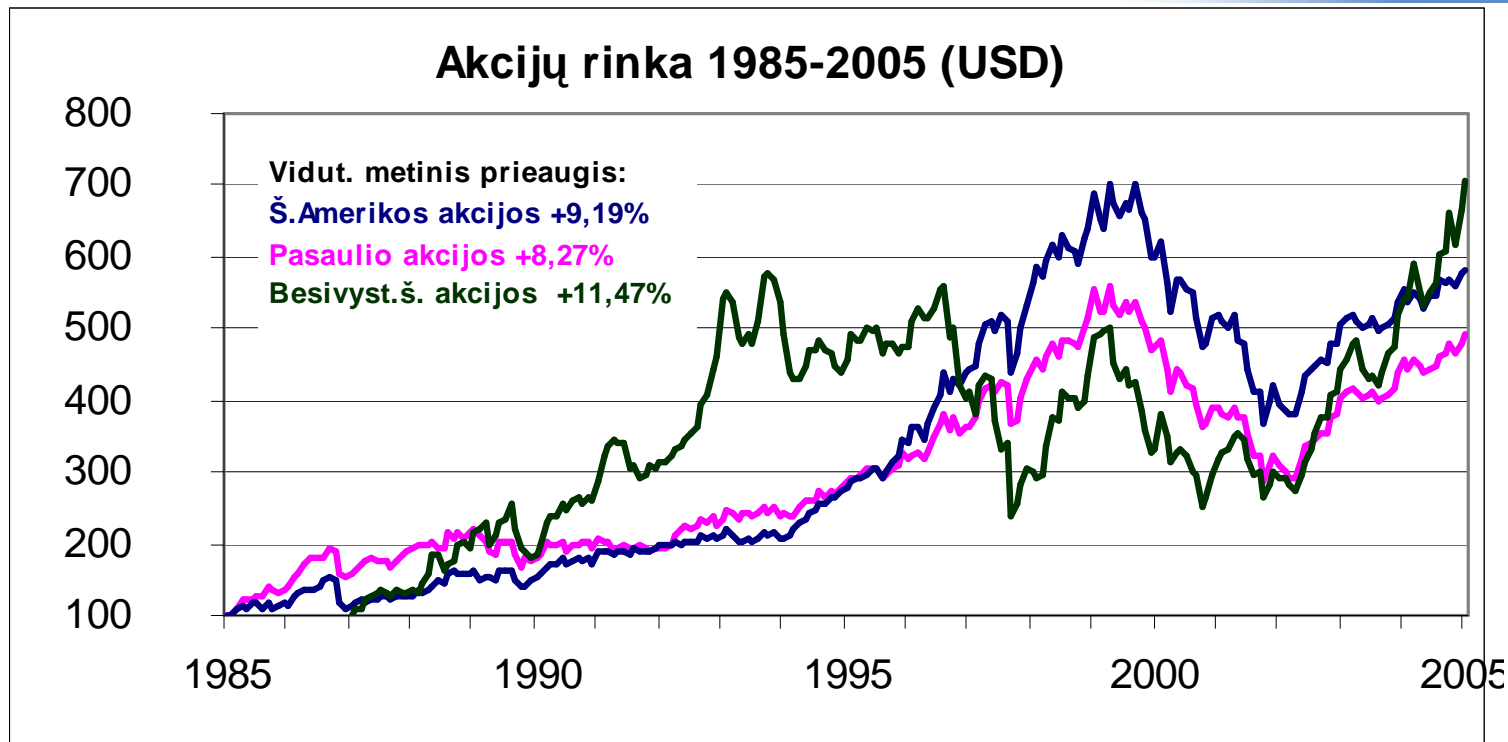
Akcijų fondų fondo privalumai prieš indėlius ir susietas obligacijas

- 1. PELNINGIAU**
- 2. PINIGAI NĖRA "IŠŠALDOMI"**

Trūkumas:

- 1. GALIMI NUOSTOLIAI**

Pelnas ir rizika – visada greta: Akcijų pelno dinamika

Šaltinis: MSCI

	Pasaulis	Š. Amerika	Besivystančios rinkos
Geriausi metai	1995	1986	1993
	+33,7%	+39,1%	+71,3%
Vidutinė metinė graža	+8,3%	+9,2%	+11,5%
Blogiausi metai	2002	2002	2000
	-23,6%	-21,1%	-31,8%

Standartinis nuokrypis – rizikos rodiklis

- Standartinis nuokrypis (paklaida) parodo duomenų “išsibarstymo” lygį aplink vidurkį
- Finansuose investicijų metinės gražos standartinis nuokrypis parodo investicijų gražos svyravimų mastą arba nepastovumą (volatility), ką galime laikyti **investicijų rizika**. Investiciniuose fonduose standartinis nuokrypis parodo tikėtiną pelno nukrypimą nuo tikėtino gražos vidurkio
- Pvz. Europos akcijų fondo vidutinė graža (Vid) buvo +16,3%, o metinis standartinis nuokrypis (σ) 7,8%. Taigi daroma prielaida, kad atitinkamai su 68,3% ir 95% tikimybėmis metinė graža per 1 metus gali būti:

Tikėtina graža	Su 68.3% tikimybe			Su 95% tikimybe		
ne daugiau kaip	Vid ± 1* σ	16,3% ±7,8%	+24.1%	Vid ± 1,96* σ	16,3% ± 1.96*7,8%	+31.6%
ne mažiau kaip			+8.5%			+1.0%

Šarpo rodiklis

$$\text{Šarpas} = \frac{R_p - R_f}{\sigma_p}$$

kur: R_p - tikėtina grąža (pvz. istorinis vidurkis)
 R_f - nerizikingų investicijų grąža (pvz. Vyriausybės VP palūkanos)
 σ_p - portfelio standartinis nuokrypis

- Šarpo rodiklis parodo, ar investicijų rezultatus nulėmė sėkmingi investiciniai sprendimai, patirtis ir pan., ar tiesiog prisiimta aukštesnė rizika
- Lyginant vien investicijų grąžą nepagrįstai ignoruojama prisiimama rizika. Šarpo rodiklyje uždirbtas pelnas koreguojamas prisiimta rizika.
- Jei Šarpo rodiklis < 1 , tai rodo, kad nepavyko “atidirbti” prisiimtos didesnės rizikos
- Būtų geriausia standartinės paklaidos, Šarpo ir kitus statistinius rodiklius naudoti turint 7-10 metų istoriją, t.y. pilnai pasikeitus visam ekonominiam ciklui. 2003-2005 m. pavyzdys parodo per daug gražų vaizdą, nes tuo metu buvo akcijų augimo laikotarpis
- Praktikoje šie rodikliai naudojami fondų atrankai: reikia lyginti to paties regiono ir to paties laikotarpio (min. 3 metai) fondų rodiklius

Bet yra rizika per mažai rizikuoti !

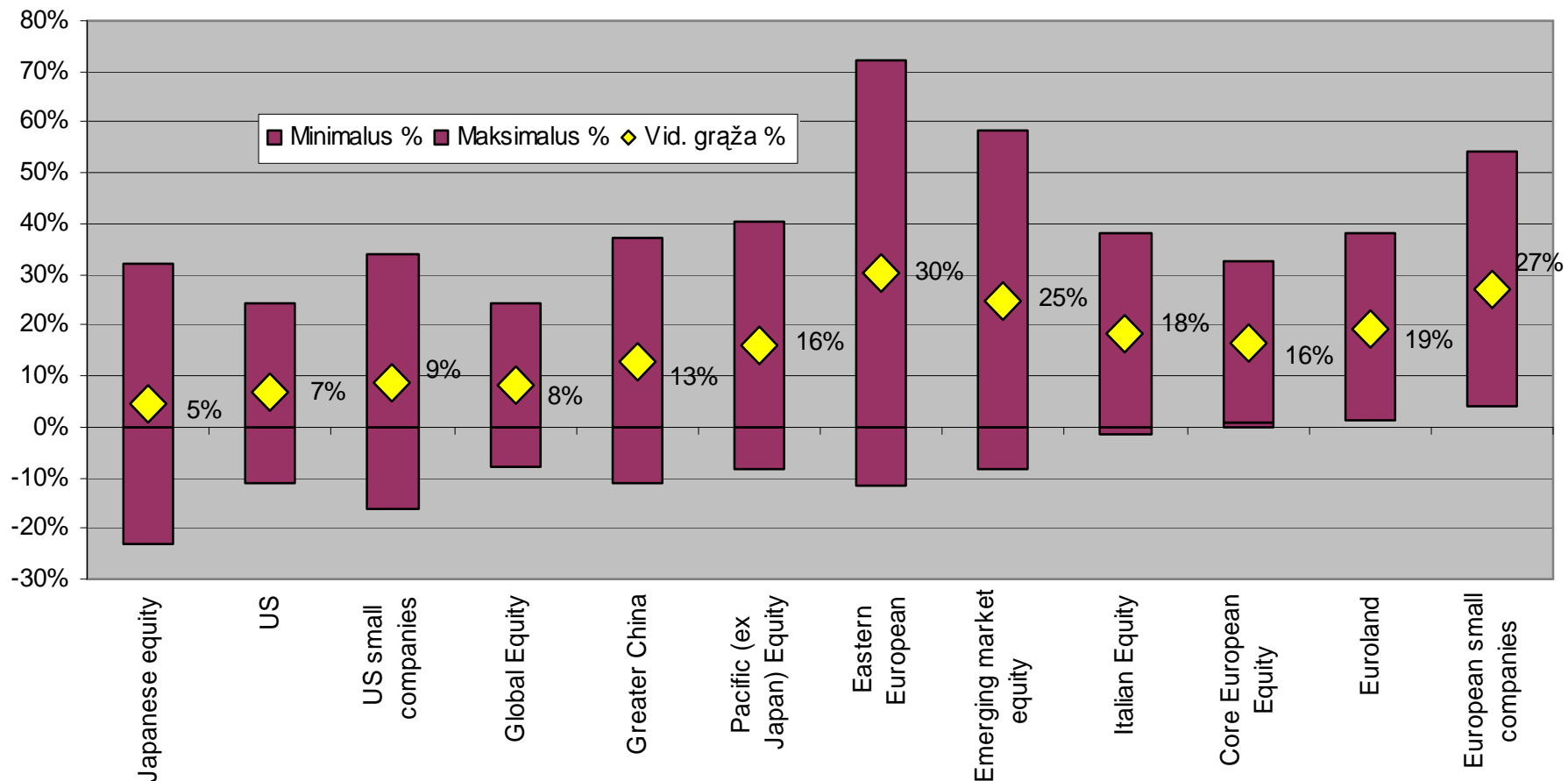
Pvz. 15-30 metų taupyti vien indėliuose ir obligacijose

Regionų pelno ir rizikos rodikliai

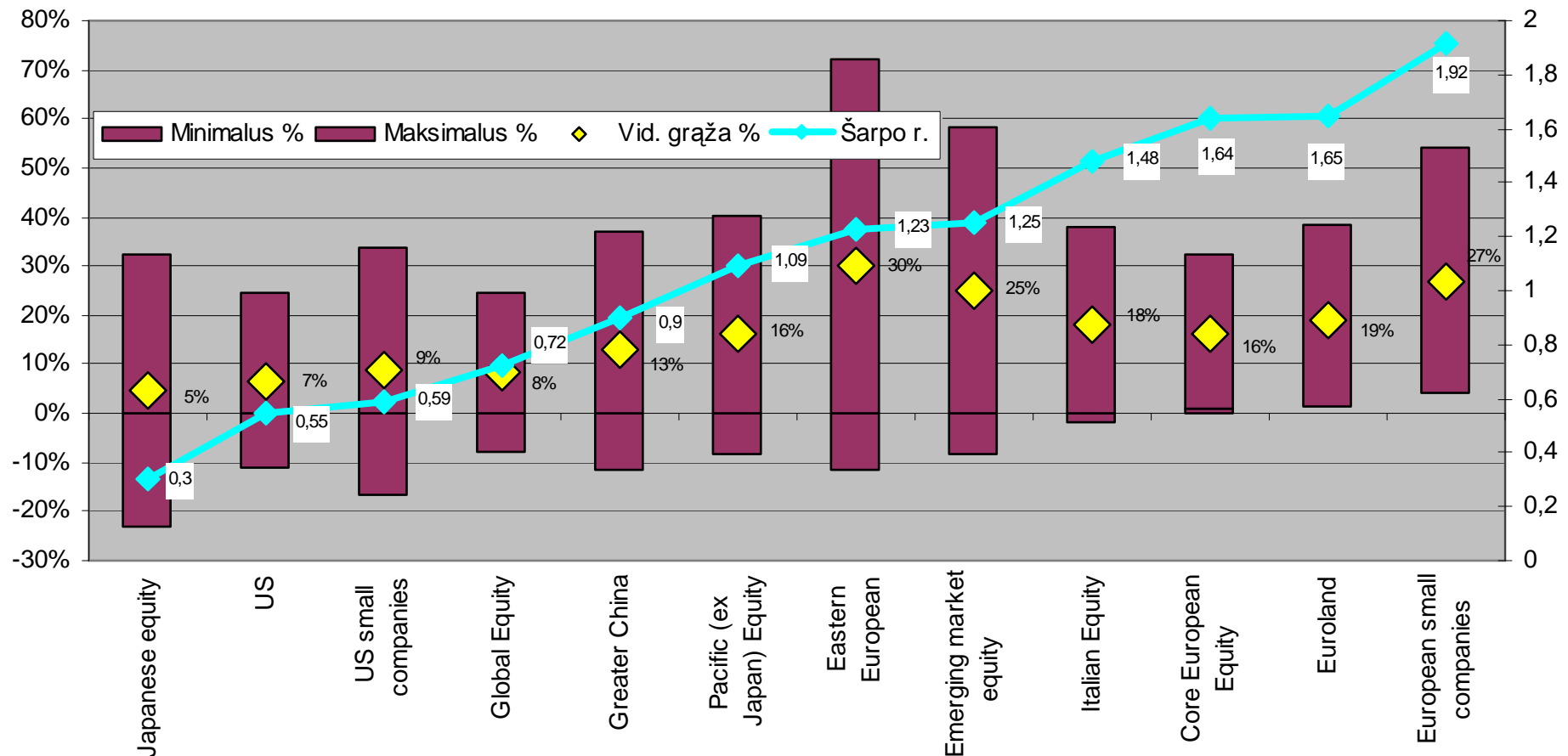
Pavyzdys, kaip galima panaudoti faktinius pelno ir rizikos rodiklius tikėtinos gražos intervalo nustatymui (su 95% tikimybe). Remiamasi paskutinių 3 metų **Pioneer Investments** regioninių fondų faktiniais duomenimis.

Regionų pelno ir rizikos rodikliai

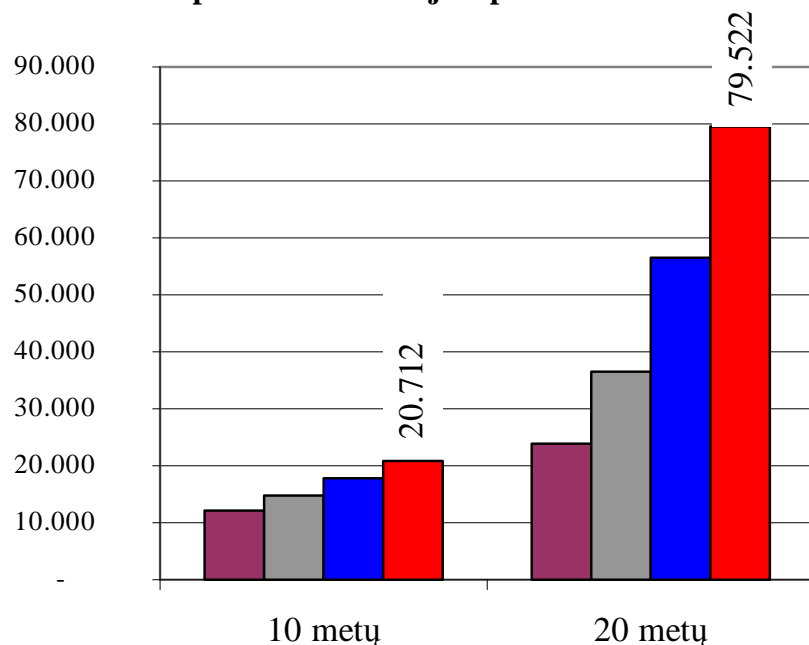
Pavyzdys, kaip galima panaudoti faktinius pelno ir rizikos rodiklius tikėtinos grąžos intervalo nustatymui (su 95% tikimybe). Remiamasi paskutinių 3 metų **Pioneer Investments** regioninių fondų faktiniais duomenimis.

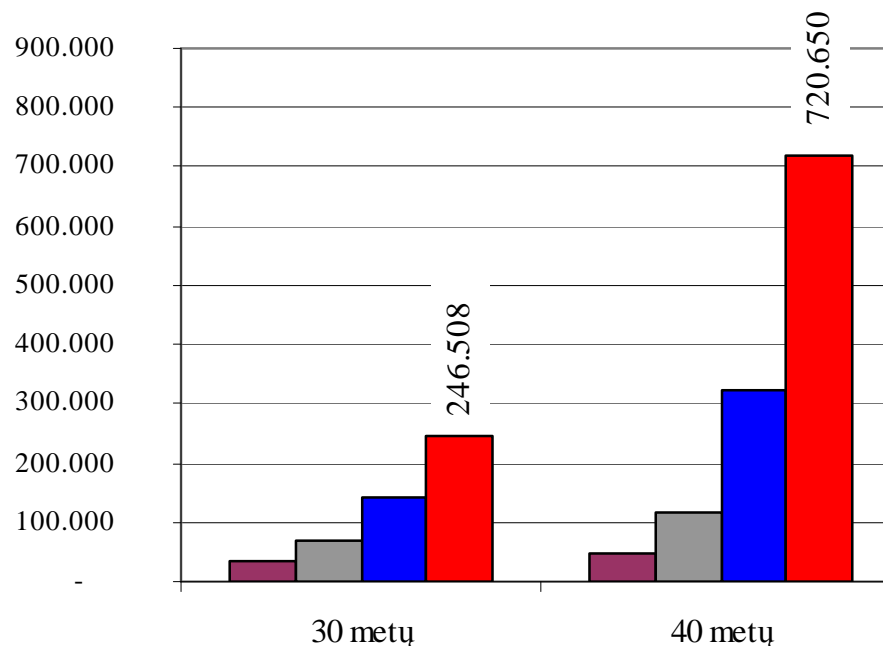
Kiek sukaupčiau ir uždirbčiau atidėdamas po 100 Lt per mėn.?

Sukaupta suma investuojant po 100 Lt/mėn.

Sukaupta suma investuojant po 100 Lt/mėn.

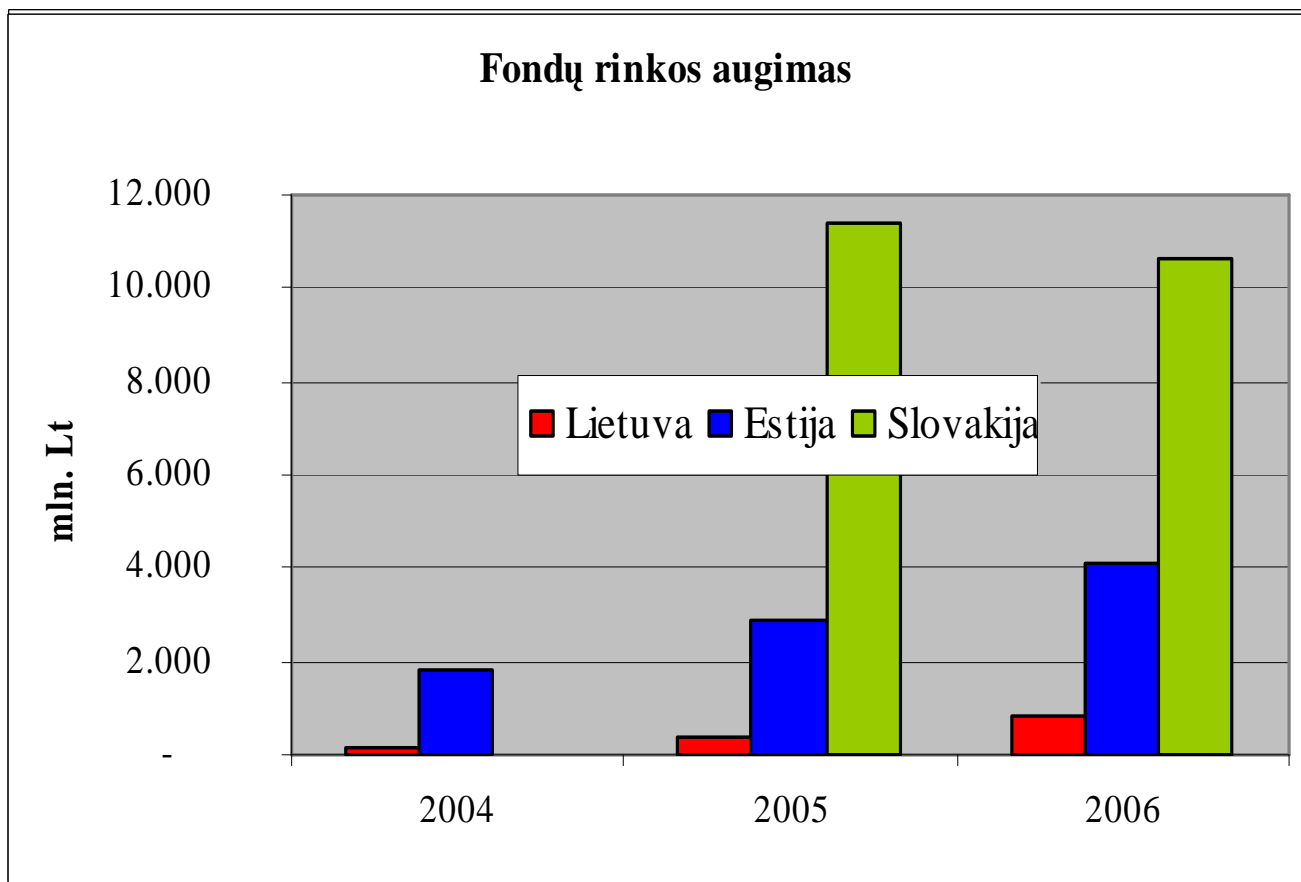

■ Įmokos
 ■ Indėlis
 ■ Susietos obligacijos
 ■ Akcijų fondų fondas

Sukaupta suma, Lt	Per 10 metų	Per 20 metų	Per 30 metų	Per 40 metų
Akcijų fondų fondas	20.712	79.522	246.508	720.650
Įmokos	12.000	24.000	36.000	48.000

Prielaidos: metinis pelningumas: indėlis – 4%, susietos obligacijos - 8 %, akcijų fondų fondas - 11 %;
 pradinis mokestis: indėlis – 0%, susietos obligacijos - 1%, akcijų fondų fondas – 2.5%.

Investicinių fondų rinkos augimo potencialas - didžiulis

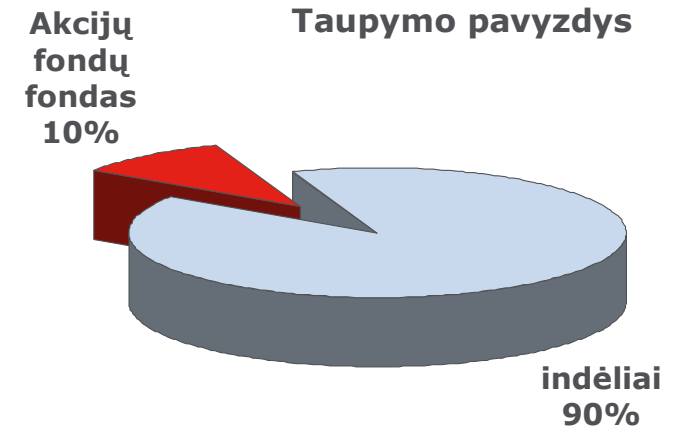
Fondų rinka Lietuvoje auga ir, matyt, toliau augs.

Investiciniuose fonduose taupo ne tik išsivysčiusių valstybių, bet vis labiau ir naujų ES narių gyventojai

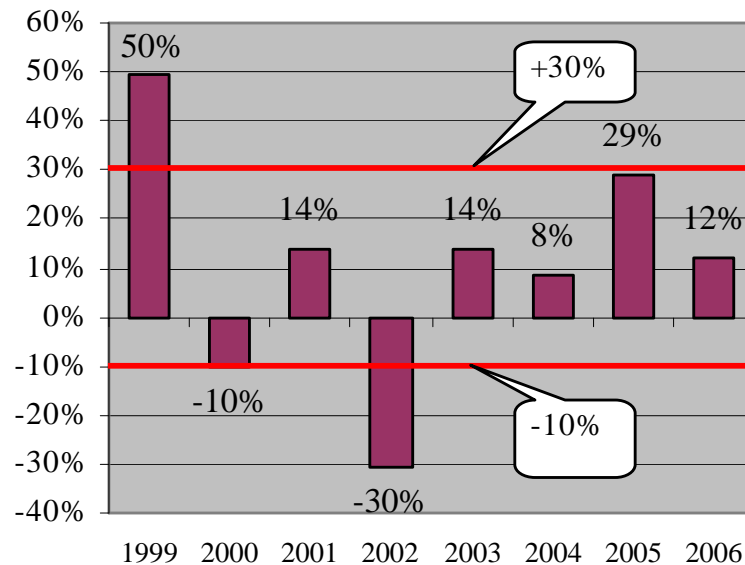
Dalį pinigų taupyti akcijų fonde gali kiekvienas

Taupymo pavyzdys: 10% pinigų taupoma akcijų fondų fonde, 90% pinigų - terminuotame indėlyje

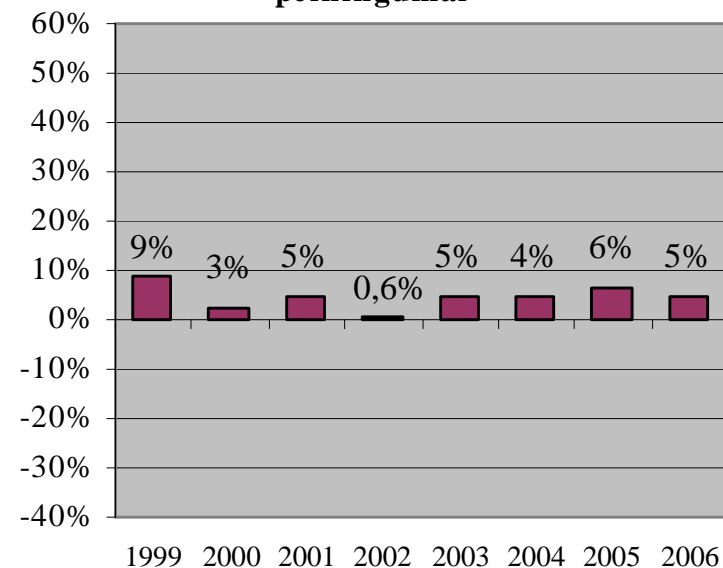
- Tarkim, indėlis nuolat uždirba 4%

Pasaulio akcijų pelningumai

Portfelio 10% akcijos / 90% indėlis pelningumai

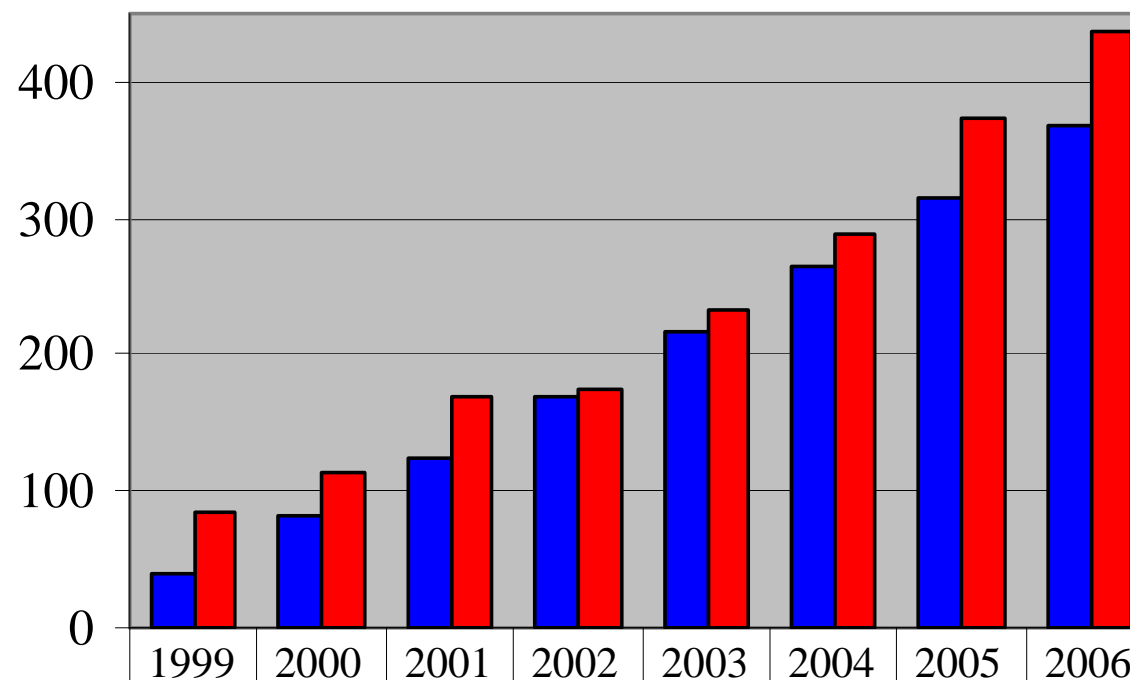
Pasaulio akcijų pelningumai apskaičiuoti remiantis DnB NORD akcijų fondų fondui taikomu orientaciniu indeksu, kurį sudaro šių MSCI indeksų euras krepšelis: World 40%, Europe 40%, Emerging markets 20%.

Dalį pinigų taupyti akcijų fonde gali kiekvienas

Indėlio ir portfelio "10%/90%" sukauptas uždarbis nuo 1 tūkst. Lt investicijos, LTL

10% nuo Lietuvos gyventojų indėlių sudarytų 1850 mln. Lt

■ indėlis	40	82	125	170	217	265	316	369
■ Portfelis 10% akcijos/90% indėlis	86	114	169	176	234	289	372	438

DnB NORD

FONDAI ?

PELNAS už PRIIMTINĄ RIZIKĄ

4-ti pelningi metai: visi fondai kasmet dirba pelningai

Fondai	Investicijos	2007 m. 5 mėn.	2006	2005	2004	Vidut. metinis pelnas	Pradžios data
2-os pakopos pensijų fondai							
DnB NORD Pensija 3	Akcijos <50%	+4,5%	+6,8%	+10,1%	+2,7%	+8,2%	2004.06.15
DnB NORD Pensija 2	Akcijos <25%	+2,8%	+4,4%	+6,0%	+2,9%	+5,5%	2004.06.15
DnB NORD Pensija 1	Vyriaus. VP	+0,6%	+0,4%	+2,7%	+2,8%	+2,2%	2004.06.15
3-ios pakopos pensijų fondas							
Papildoma Pensija	Akcijos <50%	+4,2%	+5,6%	+9,7%	+0,2%	+7,6%	2004.10.26
Investiciniai fondai							
Akcijų fondų fondas	Akcijos	+9,2%	+8,2%	-	-	+24,3%	2006.09.01
Obligacijų f.	Obligac.	+1,2%	+1,6%	+0,1%	-	+1,9%	2005.11.28
Pinigų rinkos f.	Obligac.	+1,2%	+2,3%	+1,8%	+1,4%	+2,2%	2004.04.22

Pateiktas vieneto vertės prieaugis, kuris skaičiuojamas neįtraukiant pradinio mokesčio nuo įmokos, bet atsižvelgiant į metinį valdymo ir kitus mokesčius bei išlaidas. Praeities rezultatai negarantuoja ateities rezultatų. Investicijų vertė gali ir kilti, ir kristi, todėl Jūs galite atgauti mažiau negu investavote.

DnB NORD akcijų fondų fondas: pasaulinės investicijos = mažesnė rizika

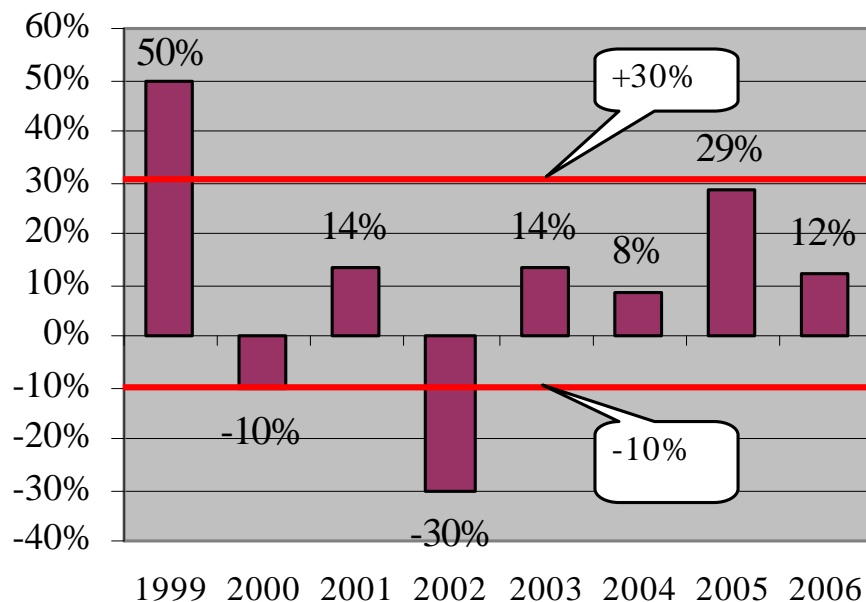

Pelningiausias DnB
NORD grupės
produktas:

Tikslas: uždirbti
10-12% per metus
ilgalaikį pelną

Fondas jau uždirbo
+20% pelną
nuo įsteigimo (per <10 mėn.) ir
+11% pelną
šiemet (iki birželio 19 d.)

Akcijų FoF "benchmark" pelningumai

Lenkiame konkurentus!

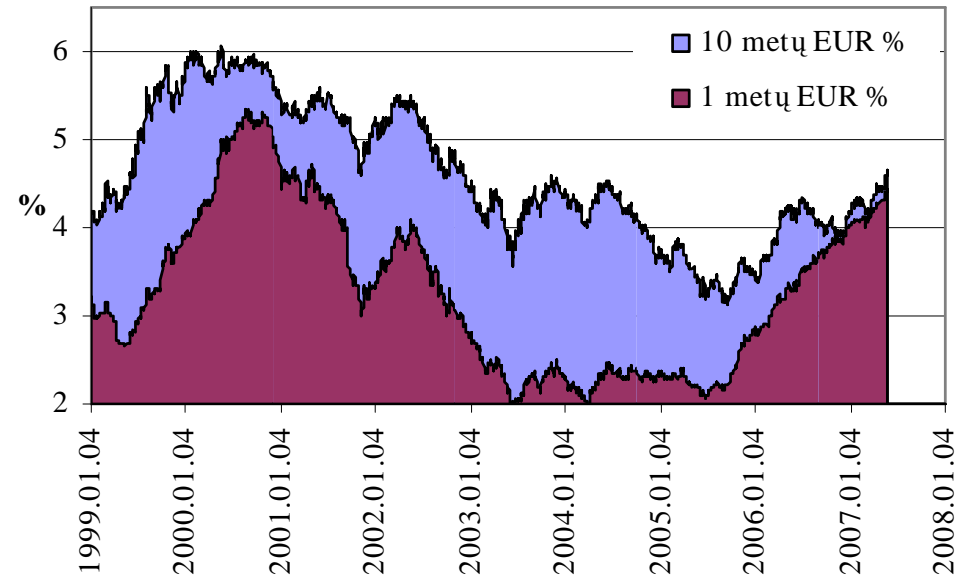
Fondo vnt. vertės prieaugis:
(2006.09.01-2007.06.19)

DnB NORD	+20.5%
Kito banko analogiškas fondas	+16.6%
Kito banko analogiškas fondas (nuo įsteigimo 2006.10.02)	+14.2%

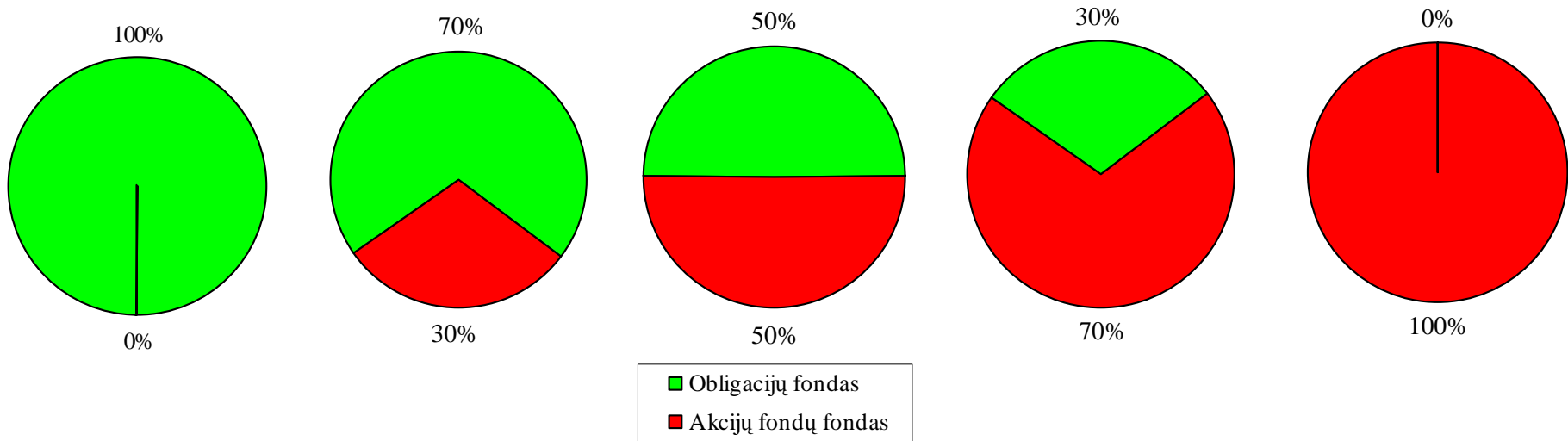
DnB NORD obligacijų fondas – atsargiems.

Euro palūkanos kyla ir artėja prie buvusių 2000 m. aukštumų, t.y. potencialiai palankiausio momento investuoti į obligacijas ir obligacijų fondus

1 ir 10 metų EUR palūkanos, %

Jūs galite pasirinkti asmeninę akcijų ir obligacijų kombinaciją

Paprasta: bendra paraiška Akcijų fondų fondui ir Obligacijų fondui

2. Dalyvio pasirinktas investicinis fondas, investavimo dažnumas ir suma:

☐ Akcijų fondų fondas AB DnB NORD banke atidaryta Dalyvio sąskaita Akcijų fondų fondo investicinių vienetų pirkimui (toliau - „Sąskaita fondo vienetų pirkimui“) Nr.: <hr/> ☐ Vienkartinė įmoka¹ Suma _____ Lt (įrašyti) ☐ Periodinės įmokos² ☐ Kas mėnesį ☐ Kas ketvirtį ☐ Kas pusmetį ☐ Periodinių įmokų suma ☐ 300 Lt ☐ 200 Lt ☐ 100 Lt ☐ Kita _____ Lt (įrašyti)	☐ Obligacijų fondas AB DnB NORD banke atidaryta Dalyvio sąskaita Obligacijų fondo investicinių vienetų pirkimui (toliau - „Sąskaita fondo vienetų pirkimui“) Nr.: <hr/> ☐ Vienkartinė įmoka¹ Suma _____ Lt (įrašyti) ☐ Periodinės įmokos² ☐ Kas mėnesį ☐ Kas ketvirtį ☐ Kas pusmetį
--	---

Daugiau informacijos:

- tel. 1608
- www.dnb nord.lt/invest
- DnB NORD banke

25 ¹ Jei šios Paraiškos 1 punkte nurodyta Dalyvio sąskaita yra atidaryta AB DnB NORD banke, Dalyvis patvirtina, kad vienkartinė įmoka būtų nurašyta nuo šios sąskaitos ir pervesta į atitinkamą 2 punkte nurodytą Dalyvio Sąskaitą fondo vienetų pirkimui. Jei 1 punkte nurodyta Dalyvio sąskaita atidaryta ne AB DnB NORD banke, Dalyvis perveda vienkartinę įmoką į atitinkamą 2 punkte nurodytą Sąskaitą fondo vienetų pirkimui.

² Jei Dalyvis pasirenka mokėti periodines įmokas ir jo sąskaita, nurodyta šios Paraiškos 1 punkte yra atidaryta AB DnB NORD banke, tai

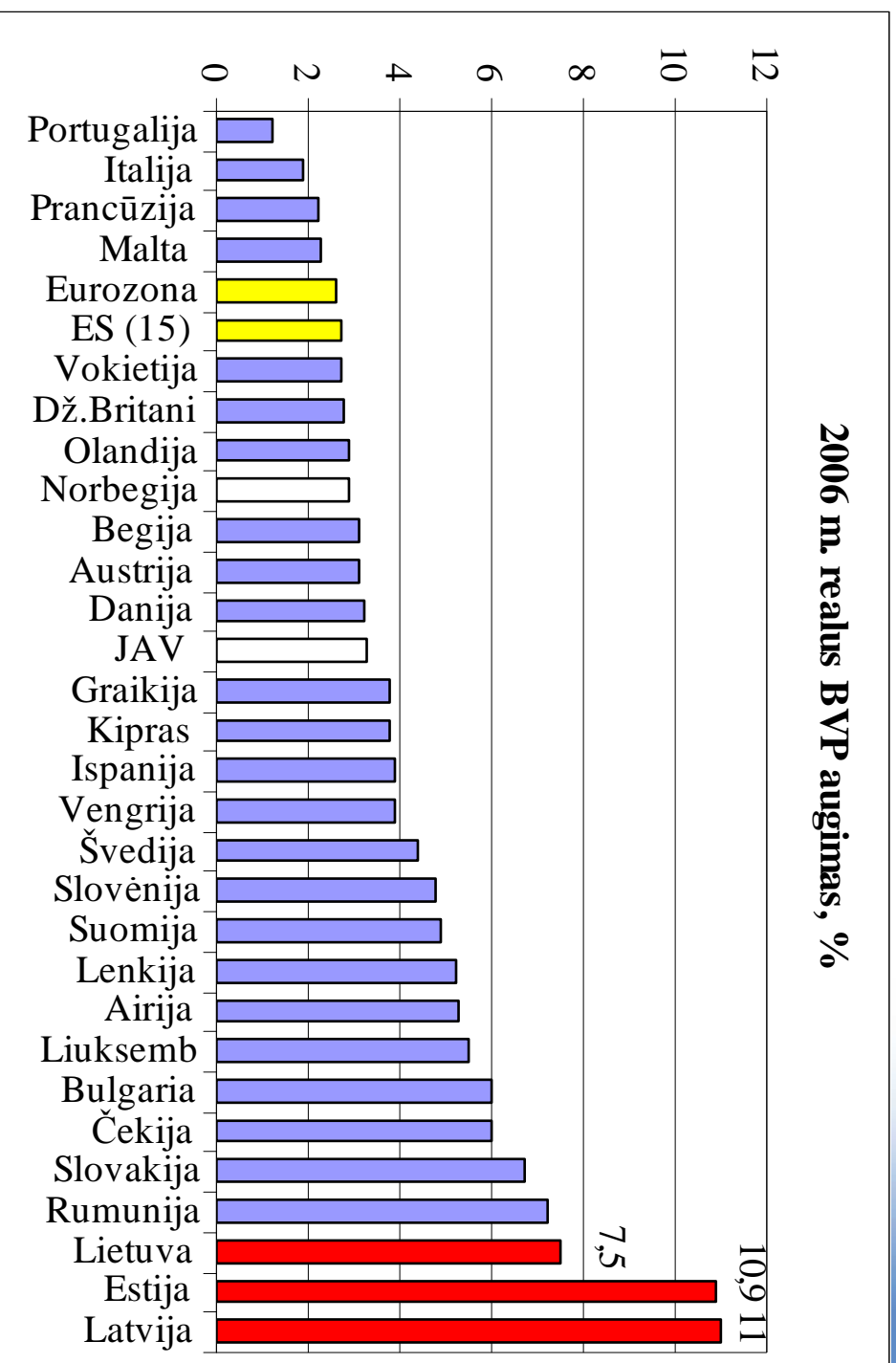
EKONOMIKOS AKTUALIJOS

Baltijos šalys: didžiausias BVP augimas Europos Sąjungoje

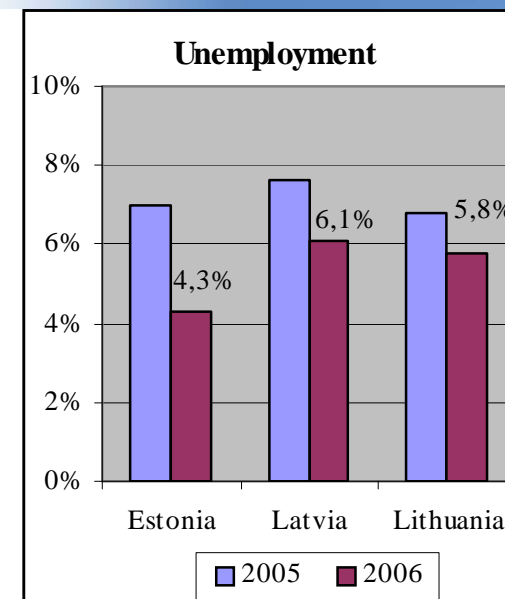
2006 m. realus BVP augimas, %

Bedarbystė ir darbo užmokestis

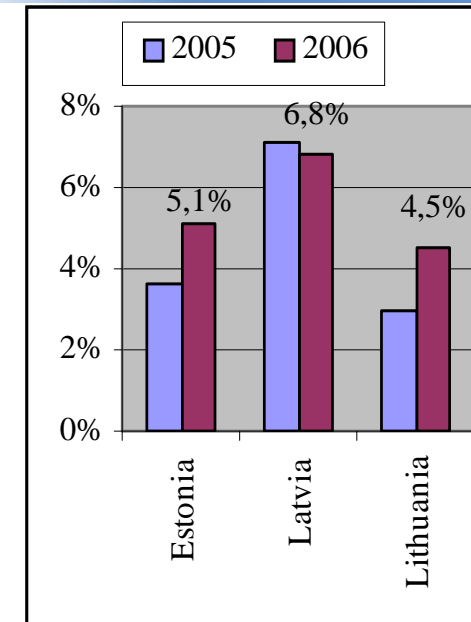
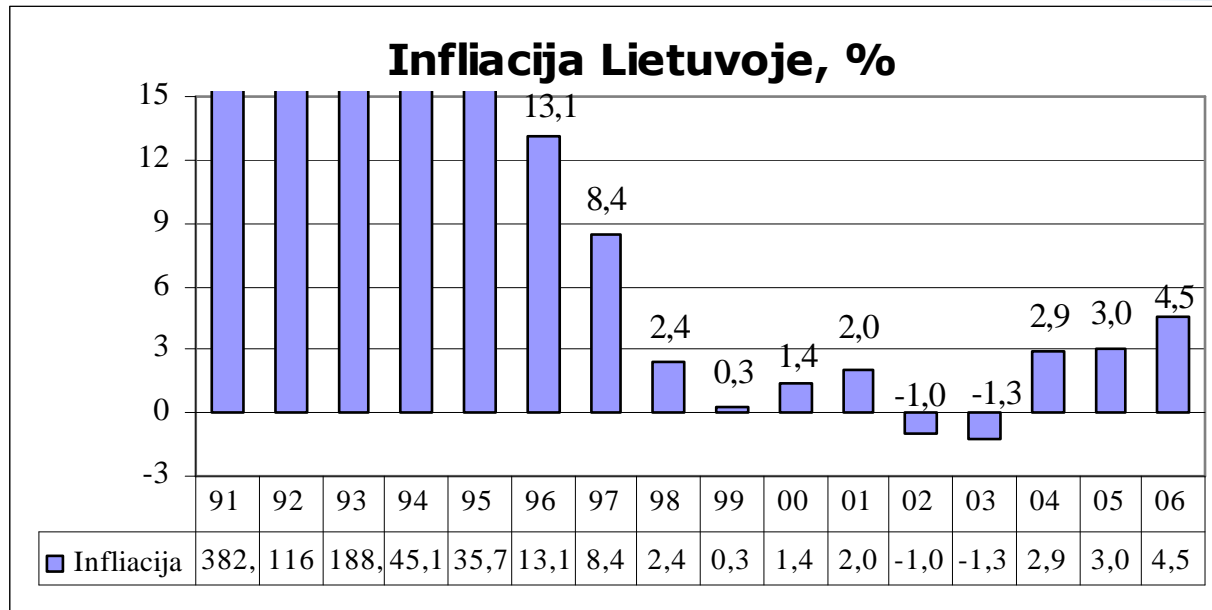

- Bedarbystė yra mažesnė nei ES vidurkis (7.5%) ir toliau mažėja
- Emigracija ir spartus ekonomikos augimas lėmė darbo jėgos trūkumą
- Dėl santykinai mažesnių gyventojų pajamų nei Vakarų Europoje ir atsiradusio darbo jėgos trūkumo prasidėjo spartus atlyginimų augimas. Atlyginimų augimas lemia ir aukštus infliacijos tempus.

	Estija	Latvija	Lietuva
Vidutinis mėn. atlyginimas 2006 m.	480 EUR	311 EUR	335 EUR
2006 m. 4 ketv. vidutinio atlyginimo padidėjimas per 1 metus	+17.5%	+27.9%	+19.1%

Infliacija ir euro įvedimas

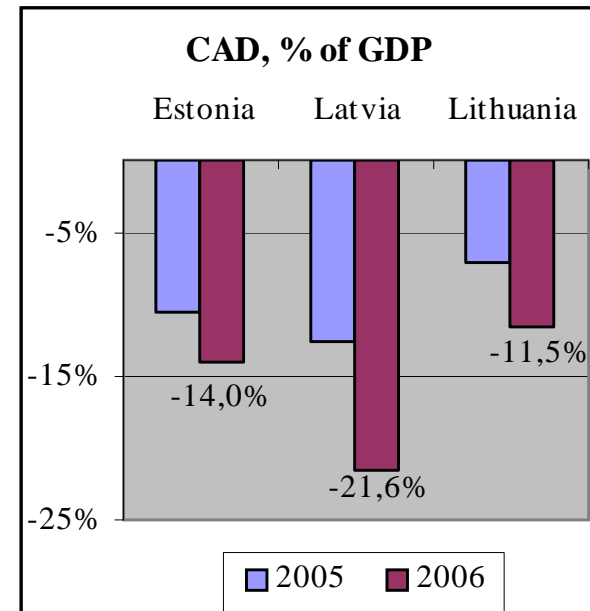

- Infliacija Lietuvoje yra maža nuo 1998 m., bet euras nebuvo įvesta nuo 2007 metų, nes Mastrichto infliacijos kriterijus buvo viršytas mažiau nei 0.1%
- Euro neįvedimo "atšaldė" nekilnojamo turto rinką Lietuvoje 2006 m. 2-oje pusėje
- Dėl aukštos infliacijos euro įvedimas Baltijos valstybėse galimas ne anksčiau kaip 2011 metais:
 - Infliaciją labiausiai įtakoja išorės veiksniai, kurių negali kontroliuoti vyriausybės, todėl euro įvedimo datos negali būti planuojamos

Einamosios sąskaitos deficitas

- Einamosios sąskaitos deficitas (ESD) didėja visose Baltijos valstybėse, bet kol kas yra priimtina lygmenyje Lietuvoje ir Estijoje
- ESD lygis Latvijoje yra neraminantis. Spartų BVP augimą Latvijoje daugiausia lėmė vidaus prekybos, statybų, nekilnojamo turto ir finansinis sektorai
- Tiesioginės užsienio investicijos, emigrantų vedami pinigai ir pakankami užsienio valiutos rezervai sušvelnina "perkaitimo" riziką:

- Didėjančios ES struktūrinės paramos ir tiesioginės užsienio investicijos iš dalies atsveria ESD
- Reikšmingos emigrantų perlaidos neįtraukiamos į oficialią apskaitą
- Užsienio valiutos rezervai yra pakankami, išlaikyti stabilius valiutų kursus

“Perkaitimas” ar tolygus augimas ?

- Fitch Ratings:
 - ... Baltijos valstybės demonstruoja kai kuriuos “perkaitimo” ženklus. Po keleto greito augimo metų, Estija, Latvija ir Lietuva susiduria su augančia infliacija, įtampa darbo rinkoje, sparčiu paskolų augimo tempu ir reikšmingais einamosios sąskaitos deficitais...
 - ... Žemas valstybių įsiskolinimo lygis, stiprūs viešieji finansai ir bankų priklausomybė užsienio akcininkams yra keletą lemiančių veiksnių, kurie sumažina staigaus nuosmukio tikimybę...
- Moody’s Investors Services:
 - ... pagrindinė grėsmė, su kuria gali susidurti naujosios ES valstybės, turinčios aukštus einamosios sąskaitos deficitus (Baltijos valstybės, Bulgarija, Rumunija), vargiai gali būti Azijos krizės pasikartojimas, bet greičiau “Portugališkas sindromas”, t.y. ilgas konkurencingumo atkūrimo procesas, vykdamas struktūrinės reformas, skirtas darbo efektyvumo padidinimui...
 - ...Stiprūs Vyriausybės finansai padėtų sumažinti galimų pokyčių neigiamo poveikio mastą...